

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v1.2024.23>**М. Бадак,**

юрисконсульт,

викладач правових дисциплін

Дніпровського транспортно-економічного фахового коледжу;

аспірант

Університету митної справи та фінансів

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ РЕЄСТРАЦІЇ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ У ГУРТОЖИТКАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Вступ. Реєстрація місця проживання є важливим правовим інститутом, сутністю якого є те, що особа офіційно визначає місце свого проживання, що в подальшому впливає на реалізацію правосуб'єктності цієї особи.

Інститут реєстрації місця проживання притаманний як для України так і для зарубіжних країн. Проте, його реалізація в різних державах відрізняється і залежить від сутності самої реєстрації – повідомлення про своє місце проживання чи реєстрація за дозволом держави.

Країни англо-американської правової системи (Велика Британія, Сполучені Штати Америки, Канада, Австралія) використовують повідомний характер реєстрації місця проживання – особа повинна лише повідомити про своє місце проживання, окремої реєстрації не передбачено. [11]

В країнах романо-германської правової системи наявна система реєстрації місця проживання, але така реєстрація відрізняється в різних країнах. Наприклад, в Швеції, Фінляндії особа має зареєструвати своє місце проживання, але за такої реєстрації документів про право власності в житлі не вимагається. [11]

В пострадянських країнах (Польща, Чехія) під час реєстрації місця проживання особа повинна надати документи, що підтверджують її право власності на житло в якому вона реєструє своє місце проживання або отримати згоду власника. [11]

В Україні інституту реєстрації місця проживання притаманні риси, характерні для пострадянських країн. На період здобуття освіти частина студентів проживають у гуртожитку і реєстрація свого місця проживання в ньому надає можливість студентам реалізовувати свої права та обов'язки за новим місцем свого проживання. Тільки у м. Дніпро більше 30 закладів вищої та фахової передвищої освіти в яких щорічно до 50% студентів потребують місця в гуртожитку та в подальшому реєструють своє місце проживання у них.

Тому, зважаючи на вищевикладене, тема є актуальною та є потреба у вивченні та удосконаленні адміністративної послуги реєстрації місця проживання студентів у гуртожитках закладів освіти.

Стан дослідження. Питання реєстрації місця проживання було предметом вивчення багатьох вчених. Зокрема, Тарапака І.Ю. у своїй

дисертації дослідила сутність адміністративно-правового регулювання свободи пересування та вільного вибору місця проживання в Україні та надала власне бачення щодо реєстрації фізичних осіб за місцем проживання та місцем перебування. [10]

Ростовська К.В. досліджувала зміст поняття «реєстрація місця проживання» та проаналізувала історико-правові основи становлення та розвитку інституту прописки та його трансформації в інститут реєстрації. [9]

Бортник О.Г. та Степаненко Т.В. вивчали правові аспекти здійснення фізичними особами права на вільний вибір місця проживання, зокрема, реєстрації місця проживання та зняття з реєстрації, а також дослідили питання судової практики щодо розгляду справ про зняття з реєстрації місця проживання. [1]

Крім вищевказаних, питання реєстрації місця проживання у своїх дослідженнях вивчали Янкіна Л., Анісімова М., Добрянська В., Динько О., Михайлишин І., Максименко С., Бритченко С., Чехович С., Ковальчук В., Максименко С., Мельник І., Тищенко О. Печончик Т., Виртосу І. та інші.

Проте, на даний момент, питання реєстрації місця проживання у гуртожитку закладу освіти повно та всебічно не розглядалось, а у виконаних наукових дослідженнях такі питання аналізувалися фрагментарно.

Методи дослідження. Під час написання статті були використані загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового дослідження.

Серед загальнонаукових методів були використані наступні: системний (вивчення реєстрації місця проживання як цілісного явища, що складається з кількох взаємодіючих елементів (етапи надання цієї адміністративної послуги), аналізу та синтезу (дослідження реєстрації місця проживання шляхом поділу на частини (аналіз кожного документу,

необхідного для надання адміністративної послуги) та загалом на основі поєднання пов'язаних між собою елементів у єдине ціле (документи, етапи надання адміністративної послуги, суб'єктів її надання тощо).

Серед спеціально-юридичних методів були використані наступні: формально-юридичний (дослідження нормативно-правової бази щодо реєстрації місця проживання, їх тлумачення їх у логічній послідовності з використанням спеціальних юридичних термінів і конструкцій), порівняльно-правовий (вивчення досвіду різних країн з приводу реєстрації місця проживання), історико-правовий (дослідження становлення реєстрації місця проживання в історичному аспекті).

Метою статті є дослідження правових аспектів адміністративної процедури реєстрації місця проживання у гуртожитках закладів освіти.

Правові аспекти реєстрації місця проживання

Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом (відповідно до статті 33 Конституції України).

11 грудня 2003 року Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання» у статті 6 встановив нове поняття «реєстрація місця проживання».

До цього часу існувала так звана «прописка», яка є пережитком СРСР. Інститут «прописки» було визнано таким, що не відповідає Конституції України, тобто є неконституційним рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення підпункту 1 пункту 4 Положення про паспортну службу органів внутрішніх справ, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України (справа щодо прописки). [10]

Проте, Законом України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні» (далі – Закон) статті 6-11 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання» щодо реєстрації місця проживання було виключено.

Відтепер Законом регулюються відносини у сфері надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання (перебування) фізичних осіб в Україні, встановлює порядок надання таких послуг та порядок внесення, обробки, обміну відповідними відомостями в електронних реєстрах, базах даних для надання таких послуг. (Закон України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні», 2021)

З цього моменту у законодавстві України вводиться два поняття «декларація місця проживання» та «реєстрація місця проживання».

Декларування місця проживання особи – повідомлення особою органу реєстрації адреси свого місця проживання шляхом надання декларації про місце проживання в електронній формі з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг з подальшим внесенням такої інформації до реєстру територіальної громади (далі – Декларування).

Реєстрація місця проживання (перебування) особи – внесення за заявою про реєстрацію місця проживання (перебування), поданою особою в паперовій формі, до реєстру територіальної громади інформації про місце проживання (перебування) особи (далі – Реєстрація). (Закон України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні», 2021).

Декларування полягає в тому, що особа саме через електронний зв'язок подає інформація про своє місце проживання, під час Реєстрації повинна бути подана паперова заяву і відповідний реєстратор вносить інформацію до реєстру.

Крім цього, декларування місця проживання містить обмеження щодо кола осіб, які можуть його здійснити, зокрема:

у житлі приватної форми власності, за умови внесення відомостей про таке житло до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;

у гуртожитку, що не належить особі на праві власності, спільної власності, за умови надання згоди уповноваженої особи з управління гуртожитку, що належить до сфери управління підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності. (Закон України «Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні», 2021)

Порядок декларації та реєстрації місця проживання регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2022 № 265 «Деякі питання декларування і реєстрації місця проживання та ведення реєстрів територіальних громад» (далі – Постанова). [2]

Особливості реєстрації місця проживання у гуртожитку

Реєстрація місця проживання у гуртожитках, що належить до сфери управління закладів освіти, має свою специфіку.

По-перше, реєстрація місця проживання у гуртожитках закладів освіти здійснюється на тимчасовий період – до завершення навчання у такому закладі освіти.

Відповідно до ч. 4 ст. 15 Закону та п. 32 Постанови згода батьків на реєстрацію місця проживання дитини віком від 14 до 18 років не вимагається у разі коли особа є здобувачем освіти та здійснює реєстрацію свого

місця проживання (перебування) в гуртожитку, що належить до сфери управління закладу освіти.

Новелою нового порядку реєстрації є також внесення до заяви про реєстрацію місця проживання нових граф, зокрема особа, яка реєструє своє місце проживання, також має вказати інформацію про окремий реєстр запису в Єдиному державному реєстрі призовників, військовозобов'язаних та резервістів (за наявності), свої контактні дані (номер телефону та/або адресу електронної пошти).

Крім цього, у штатних розписах закладів освіти, які мають на своєму балансі гуртожитку, наявна посада «паспортист». Наприклад, для закладів фахової передвищої освіти чинним є наказ Міністерства освіти і науки України від 23.01.2014 № 60 «Про затвердження Типових штатних нормативів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації», яким передбачено введення посади паспортиста в обсязі 0,5 ставки при кількості осіб, що проживають у гуртожитку, до 500 осіб включно, та 1,0 ставки при кількості осіб, що проживають у гуртожитку, понад 500 осіб. [6]

Паспортист здійснює підготовку документів та надання їх посадовій особі органу реєстрації для здійснення реєстрації або зняття з реєстрації місця проживання студентів, які мешкають у гуртожитку. Це полегшує процедуру реєстрації місця проживання для студентів (які переважно є неповнолітніми на момент такої реєстрації), а також пришвидшує проведення такої процедури.

Наприклад, паспортист може одночасно надати готовий пакет документів для реєстрації місця проживання декількох осіб, при цьому, реєстратору не потрібно здійснювати перевірку заповнення та/або наявності тих чи інших документів, а здійснюється внесення інформації у відповідний реєстр територіальної громади тощо.

Це передбачається посадовими інструкціями паспортиста та п. 35 Постанови – для реєстрації місця проживання особа або уповноважена особа житла подає відповідні документи.

Паспортист виступає уповноваженою особою житла, яка здійснює реєстрацію або зняття з реєстрації місця проживання мешканців гуртожитку. Документами, що підтверджують повноваження паспортиста є: наказ про призначення на посаду, довіреність від керівника закладу освіти на здійснення реєстраційних дій у сфері реєстрації (зняття з реєстрації) місця проживання мешканців гуртожитку.

Отже, паспортист приймає заяву та перевіряє наявність та правильність необхідних документів. Місце проживання реєструє відповідний орган реєстрації.

Підстави для реєстрації місця проживання у гуртожитках

До заяви про реєстрацію місця проживання у гуртожитку необхідно додати наступні документи:

1) паспортний документ особи – оригінал та копію паспорта громадянина у формі книжечки або ID-картки. В переважній більшості здобувачі освіти подають паспорт у формі ID-картки. В такому разі до нього необхідно додати довідку про реєстрацію місця проживання, в якій буде зазначено поточне місце реєстрації студента.

2) документи, що підтверджують право на проживання (перебування) в житлі.

Користування жилою площею здійснюється у гуртожитках державної та комунальної форми власності – виключно за договором найму жилого приміщення, укладеним на підставі ордера.

Відповідно до абзацу 3 пункту 2 розділу 3 Положення про особливості користування гуртожитками закладів фахової передвищої та вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019

№ 1452 у разі прийняття рішення щодо надання особі жилої площі в гуртожитку адміністрація закладу освіти видає такій особі ордер на жилу площу в гуртожитку встановленої форми з одночасним укладанням з нею договору найму жилого приміщення в гуртожитку. [4]

Тому, підставою для реєстрації місця проживання у гуртожитку є документи, що підтверджують право на проживання у житлі – ордер та договір на проживання у гуртожитку.

Додаткової згоди власника не потрібно, наявність ордера та договору на проживання у гуртожитку є достатньою підставою для реєстрації місця проживання у такому гуртожитку.

3) відомості або документ, що підтверджує сплату адміністративного збору. На практиці, реєстратор вимагає оригінал або дублікат банківської квитанції, яка підтверджує сплату адміністративного збору.

Розмір адміністративного збору залежить від дотримання строків реєстрації місця проживання. Відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону громадяни України, які проживають на території України, зобов'язані протягом 30 календарних днів після прибуття до нового місця проживання зареєструвати його.

Якщо такий строк дотриманий, то розмір адміністративного збору становитиме 1,5 відсотка прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року. Зокрема, станом на 2023 рік розмір адміністративного збору становить 40,26 грн.

Якщо вищевказаний строк реєстрації місця проживання порушений, то розмір збору становитиме 2,5 відсотка прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року. Зокрема, станом на 2023 рік розмір адміністративного збору становить 67,10 грн.

Військовий облік під час здійснення реєстрації

Під час надання адміністративної послуги реєстрації місця проживання у гуртожитку закладу освіти, особа, крім вищевказаних документів, також повинна надати військово-обліковий документ – оригінал та копію.

Враховуючи вимоги законодавства про військовий обов'язок, а також підпункт 7 пункту 35 Постанови, під час реєстрації місця проживання також подається військово-обліковий документ (для громадян України, які підлягають взяттю на військовий облік або перебувають на військовому обліку).

Під час реєстрації у гуртожитку така вимога, як правило, поширюється на юнаків, яким виповнилося 17 років.

Військово-обліковими документами є:

для призовників – посвідчення про приписку до призовної дільниці;

для військовозобов'язаних – військовий квиток або тимчасове посвідчення військовозобов'язаного;

для резервістів – військовий квиток.

Після того, як особа надала весь пакет необхідних документів та після заповнення заяви (за формою, відповідно до додатку 2 Постанови) особи, які повинні перебувати або перебувають на військовому обліку мають звернутися до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем знаходження гуртожитку для постановки на відповідний військовий облік.

Підтвердженням постановки на військовий облік є наявність відмітки відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки про взяття особи на військовий облік за новим місцем проживання.

Проте, часто на практиці, орган реєстрації крім відповідної відмітки у військово-обліковому документі, також вимагає проставлення такої відмітки у заяві про реєстрацію місця проживання для недопущення підробок відміток та штампів.

Після отримання документів, орган реєстрації вносить інформацію про зареєстроване місце проживання особи до реєстру територіальної громади в день подання відповідних документів.

Висновки.

Отже, реєстрація місця проживання студентів у гуртожитках закладів освіти містить певні особливості: місце проживання реєструється на період навчання у закладі освіти; документи приймає та перевіряє їх правильність, паспортист гуртожитку, який потім надає їх органу реєстрації для реєстрації місця проживання особи та внесення інформації у відповідний реєстр; документами, які є підставою реєстрації місця проживання є ордер на вселення та договір на проживання у гуртожитку; згода батьків на реєстрацію неповнолітніх дітей-студентів (за умови реєстрації їх у гуртожитку закладу освіти) не потребується.

Практичне застосування вимог законодавства про реєстрацію місця проживання студентів у гуртожитках закладів освіти також полягає у вивченні окремих підстав для зняття з реєстрації місця проживання, наприклад, за умови завершення закладу освіти, а також удосконалення взаємодії органу реєстрації та територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки щодо перевірки постановки на військовий облік за місцем реєстрації місця проживання тощо.

Окреслені аспекти реалізації реєстрації місця проживання студентів у гуртожитках закладів освіти потребують додаткового дослідження та відповідних науково-практичних рекомендацій.

У статті досліджено адміністративно-правові аспекти реєстрації місця проживання у гуртожитках закладів освіти.

Під час дослідження було використано такі загальнонаукові

методи як системний, аналізу та синтезу, а також таких спеціально-юридичних методів: формально-юридичний, порівняльно-правовий та історико-правовий. Вищевказані методи були використані як окремо так і в сукупності для досягнення поставлених цілей.

Результати. У статті розглянуто сутність інституту адміністративної послуги реєстрації місця проживання та історико-правові аспекти його становлення. Визначено законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють питання реєстрації місця проживання. Досліджено поточний стан адміністративної послуги реєстрації місця проживання та відмінність цієї послуги від декларації місця проживання.

Досліджено процедуру реєстрації місця проживання в гуртожитках закладів освіти. З'ясовано правовий статус паспортиста як уповноваженої особи житла (гуртожитку) при здійсненні реєстрації місця проживання та його повноваження, в тому числі з органом реєстрації.

Проаналізовано документи, які є підставою для поселення та, відповідно, отримання адміністративної послуги реєстрації місця проживання у гуртожитку закладу освіти, охарактеризовано розмір адміністративного збору за надання цієї адміністративної послуги станом на 2023 рік.

Розкрито особливості реєстрації місця проживання у гуртожитках закладів освіти осіб, які підлягають взяттю на військовий облік або перебувають на військовому обліку. Пояснено дії таких осіб для реєстрації свого місця проживання.

У висновках до статті зосереджено увагу на тому, що реєстрація місця проживання у гуртожитку має свої особливості, які зумовлені суб'єктивним складом реалізації цього права, документами,

які є підставою для отримання цієї адміністративної послуги, взаємодію з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки щодо реєстрації місця проживання, а також встановлено практичне застосування та перспективи подальших наукових досліджень у сфері реєстрації місця проживання.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративне законодавство, місце проживання, реєстрація місця проживання, заклад освіти, гуртожиток закладу освіти.

Badak M. Peculiarities of implementing the administrative procedure for registration of residence in dormitories of educational institutions

the article examines administrative and legal aspects of registration of residence in dormitories of educational institutions.

During the research, such general scientific methods as systemic, analysis and synthesis, as well as such special legal methods were used: formal-legal, comparative-legal and historical-legal. The above methods were used both individually and in combination to achieve the set goals.

The results. The first section of the article examines the essence of the institution of the administrative service of registration of the place of residence and the historical and legal aspects of its formation. Legislative and by-law normative legal acts regulating the issue of registration of the place of residence have been determined. The current state of the essence of the administrative service of registration of the place of residence and the difference between this service and the declaration of the place of residence have been studied.

The second section of the article examines the procedure for registering

a place of residence in dormitories of educational institutions. The legal status of the passport holder as an authorized person of housing (dormitory) during the registration of the place of residence and his authority, including with the registration body, has been clarified.

The third section of the article analyzes the documents that are the basis for settlement and, accordingly, obtaining the administrative service of registration of the place of residence in the dormitory of the educational institution, the amount of the administrative fee for the provision of this administrative service as of 2023 is characterized.

The fourth section of the article reveals the peculiarities of registration of the place of residence in the dormitories of educational institutions of persons who are subject to military registration or are on military registration. The actions of such persons to register their place of residence are explained.

Conclusions. The fifth chapter is devoted to conclusions. In the conclusions to the article, attention is focused on the fact that the registration of a place of residence in a dormitory has its own peculiarities, which are determined by the subject composition of the exercise of this right, documents that are the basis for obtaining this administrative service, interaction with territorial centers of recruitment and social support regarding registration place of residence, as well as established practical application and prospects for further scientific research in the field of registration of place of residence.

Key words: administrative procedure, administrative legislation, place of residence, registration of place of residence, educational institution, dormitory of an educational institution.

Література

1. Бортник О., Степаненко Т. Окремі аспекти реалізації права на вільний вибір місця проживання. *Право і безпека*. 2013. № 2 (49). С. 18–23.
2. Деякі питання декларування і реєстрації місця проживання та ведення реєстрів територіальних громад : Постанова Каб. Міністрів України від 07.02.2022 р. № 265 : станом на 25 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2022-n#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
3. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
4. Про затвердження Положення про особливості користування гуртожитками закладів фахової передвищої та вищої освіти : Наказ МОН України від 21.11.2019 р. № 1452. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-20#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
5. Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів : Постанова Каб. Міністрів України від 30.12.2022 р. № 1487. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-n#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
6. Про затвердження Типових штатних нормативів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації : Наказ МОН України від 23.01.2014 р. № 60 : станом на 29 серп. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-14#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
7. Про надання публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні : Закон України від 05.11.2021 р. № 1871-IX : станом на 2 черв. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1871-20#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення підпункту 1 пункту 4 Положення про паспортну службу органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України (справа щодо прописки) : Рішення Конституц. Суду України від 14.11.2001 р. № 15-рп/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-01#Text> (дата звернення: 16.12.2023).
9. Ростовська К. Шляхи удосконалення правового регулювання та діяльності відповідних органів щодо забезпечення функціонування адміністративно-правового режиму реєстрації місця проживання (перебування) громадян України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна* № 1028. серія «Право». 2012. № 12. С. 229–232.
10. Тарапака І. Адміністративно-правове регулювання свободи пересування та вільного вибору місця проживання в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2016. 238 с.
11. Тейлор Г., Добрянська Н. Інститут реєстрації місця проживання: у пошуках ефективної політики. *Юридичний Вісник України*, № 6 (971), 8-14 лютого 2014 р., с. 6-7